

Nr 149.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 § 1 mom. förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka, m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändrad lydelse av 19 § 1 mom. förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka; samt
- 2) förordning om ändrad lydelse av 9 § 1 mom. förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 19 § 1 mom. förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Härigenom förordnas, att 19 § 1 mom. förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Nuvarande lydelse:

19 §.

1. Utskänkningsrörelse, vartill tillstånd erhållits enligt 13 §, må endast äga rum i lokal eller å plats, som blivit godkänd vid besiktning. Sådan besiktning hålles i stad, där stadsfiskal finnes, av denne och i övriga delar av riket av landsfiskalen med biträde av två personer, av vilka den ena utses av nykterhetsnämnden i kommunen samt den andra i *Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden*. Besiktningmännen skola, därest försäljningsställe godkännes, om besiktningen utfärda bevis, vilket skall innehålla beskrivning å den besiktigade lägenheten.

Innan bevis — — — ej börjas.

Vad i — — — som försäljningsställe.

Kostnad för — — — Konungens befallningshavande.

Föreslagen lydelse:

19 §.

1. Utskänkningsrörelse, vartill tillstånd erhållits enligt 13 §, må endast äga rum i lokal eller å plats, som blivit godkänd vid besiktning. Sådan besiktning hålles i stad, där stadsfiskal finnes, av denne *eller den Konungens befallningshavande därtill förordnar* och i övriga delar av riket av landsfiskalen med biträde av två personer, av vilka den ena utses av nykterhetsnämnden i kommunen samt den andra i stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden. Besiktningmännen skola, därest försäljningsställe godkännes, om besiktningen utfärda bevis, vilket skall innehålla beskrivning å den besiktigade lägenheten.

Innan bevis — — — ej börjas.

Vad i — — — som försäljningsställe.

Kostnad för — — — Konungens befallningshavande.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1948.

¹ Senaste lydelse, se 1944: 425.

F ö r s l a g

till

fö r o r d n i n g o m ä n d r a d l y d e l s e a v 9 § 1 m o m. f ö r o r d n i n g e n d e n 8 m a j 1 9 2 5 (n r 1 1 9) a n g å e n d e f ö r s ä l j n i n g a v v i s s a a l k o h o l f r i a o c h d ä r m e d j ä m f ö r l i g a d r y c k e r.

Häri genom förordnas, att 9 § 1 mom. förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Nuvarande lydelse:

9 §.

1. I stad, köping eller municipalsamhälle må utskänkning av alkoholfria drycker, vartill rätt förvärvats genom tillstånd eller anmälan, endast äga rum i lokal eller å plats, som blivit godkänd vid besiktning. Sådan besiktning hålles i stad, där stadsfiskal finnes, av denne och å annan ort av landsfiskalen med biträde av två personer, av vilka den ena utses av nykterhetsnämnden samt den andra i *Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och i köping eller municipalsamhälle av kommunalnämnden eller motsvarande myndighet.* Besiktningsmännen skola, därest utskänkingsställe godkännes, om besiktningen utfärda bevis, vilket skall innehålla beskrivning å den besiktigade lägenheten.

Innan bevis — — — ej börjas.

Kostnad för — — — av länsstyrelsen.

Föreslagen lydelse:

9 §.

1. I stad, köping eller municipalsamhälle må utskänkning av alkoholfria drycker, vartill rätt förvärvats genom tillstånd eller anmälan, endast äga rum i lokal eller å plats, som blivit godkänd vid besiktning. Sådan besiktning hålles i stad, där stadsfiskal finnes, av denne *eller den länsstyrelsen därtill förordnar* och å annan ort av landsfiskalen med biträde av två personer, av vilka den ena utses av nykterhetsnämnden samt den andra i stad av magistraten och i köping eller municipalsamhälle av kommunalnämnden eller motsvarande myndighet. Besiktningsmännen skola, därest utskänkingsställe godkännes, om besiktningen utfärda bevis, vilket skall innehålla beskrivning å den besiktigade lägenheten.

Innan bevis — — — ej börjas.

Kostnad för — — — av länsstyrelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1948.

¹ Senaste lydelse, se 1944: 426.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med statsrådet Mossberg fråga om *ändrade bestämmelser angående besiktning av utskänkningslokal i stad, där stadsfiskal finnes, m. m.* samt anför därvid följande.

Gällande bestämmelser rörande besiktning av utskänkningslokaler återfinnas i dels 19 § förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka, dels 9 § förordningen den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker dels ock 5 kap. 11 § förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker. Enligt förstnämnda båda författningar skall besiktning, varom här är fråga, i stad, där stadsfiskal finnes, utföras av stadsfiskalen med biträde av två personer, av vilka den ena utses av nykterhetsnämnden samt den andra i Stockholm av överståthållarämbetet och i annan stad av magistraten. Enligt rusdrycksförsäljningsförordningen gäller enahanda föreskrift rörande besiktningsskyldighetens fullgörande, dock att besiktning må i stället för av stadsfiskal utföras av den, som länsstyrelsen därtill förordnat.

I en den 20 september 1946 dagteknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse har *överståthållarämbetet* hemställt, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om sådan ändring i 1919 och 1925 års författningar att annan person än stadsfiskal skulle kunna bemyndigas att i stadsfiskals ställe besiktiga lokaler för utskänkning av pilsnerdricka samt vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Överståthållarämbetet har i skrivelsen erinrat om att det enligt instruktionen för stadsfiskalerna i Stockholm ankomme på stadsfiskal bl. a. att fullgöra de skyldigheter med avseende å besiktning av vissa lokaler, varom förmäles i gällande författningar angående försäljning av rusdrycker, pilsnerdricka samt vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. Arbetsordningen för stadsfiskalerna, fastställd genom överståthållarämbetets kungörelse nr 78/1937, överlämnade åt förste stadsfiskalen att bestämma angå-

ende fördelningen mellan stadsfiskalerna av nu berörda åligganden. Enligt en sedan arbetsordningens tillkomst tillämpad praxis hade besiktningsskyldigheten fördelats mellan de fyra på ordinarie brottmålsrotlar tjänstgörande stadsfiskalerna på det sätt, att utskänkingslokalerna uppdelats i olika grupper för spritdrycker, för enbart vin, för pilsnerdricka och för alkoholfria drycker samt att stadsfiskalerna bytte grupper sinsemellan kvartalsvis.

I fråga om besiktningsskyldighetens omfattning har överståthållarämbetet omnämnt, att antalet besiktningar av utskänkingslokaler för alkoholfria drycker vore relativt litet. Dessa utskänkingsrättigheter gällde nämligen alltid utan tidsbegränsning och beviljandet av ny rättighet medförde besiktning endast i det fall, att rättigheten skulle utövas i lokal, som förut icke undergått besiktning. Antalet sådana rättigheter hade under de senaste fem åren uppgått till i genomsnitt 40 per år. Besiktningstvånget för pilsnerutskänkingslokaler hänförde sig till de s. k. årsrättigheterna. Antalet gällande treårsrättigheter, vilka samtliga löpte från den 1 oktober 1944 till och med den 30 september 1947, var vid årsskiftet 1945/46 460. Rättigheter, löpande under två och ett år, voro vid samma tidpunkt 53 respektive 69. Varje gång ny årsrättighet beviljades, skulle ny besiktning äga rum. Enligt bestämmelserna i rusdrycksförsäljningsförordningen föranleddes slutligen besiktningar av utskänkingslokaler för sprit eller vin av såväl årsrättigheter som tillfälliga rättigheter. Oktrojperioderna för de förra vore 4 år. Innevarande period löpte från den 1 oktober 1945 och omfattade i Stockholm 99 rättigheter för sprit och vin samt 89 rättigheter för enbart vin. Vid ny oktrojperiods början skulle besiktning äga rum av samtliga lokaler. Tillfälliga rättigheter, som föranledde besiktning, vore helt fåtaliga.

Överståthållarämbetet har vidare anfört.

De refererade bestämmelserna i författningarna angående försäljning av pilsnerdricka samt alkoholfria och därmed jämförliga drycker härröra från en tid, då stadsfiskalerna ännu som regel utövade polisiära funktioner. Åläggandet för stadsfiskalerna att besiktiga utskänkingslokalerna torde också få anses ha åsyftat att låta ordningsmakten bliva representerad vid fullgörande av denna uppgift. Sedan åtskillig tid tillbaka har emellertid utvecklingen i de större städerna gått emot stadsfiskalernas frigörande från polisgöromålen, allt eftersom åklagaruppgifterna ökat i svårighet och omfattning. För Stockholms vidkommande kan det fullständiga frikopplandet av åklagarna från de förstnämnda funktionerna sägas ha genomförts först från och med att den nuvarande organisationen av åklagarmyndigheten trädde i kraft den 1 januari 1937. I samma mån som besiktningsskyldigheten till sin art fjärrat sig från åklagarnas tjänstegöromål i övrigt ha de föreliggande olägenheterna därav ökat. Åtalsuppgifterna äro till sin natur brådskande och kunna ej undanskjutas. Då arbetskvantiteten oavbrutet vuxit ha besiktningarna i allt högre grad blivit lidande härpå. Då besiktningarna av utskänkingslokaler för rusdrycker och pilsnerdricka skola upprepas för hela beståndet av lokaler före ingången av varje ny utskänkingsperiod, kommer vid dessa kvartalsskiften en betydande arbetsbörda att åvila vederbörande stadsfiskal. Ofta ha besiktningarna icke medhunnits i rätt tid och utskänkningen förty med tyst samtycke måst fortsättas i avbidan på stadsfiskalens besök. En sådan med tiden allt vanligare tidsutdräkt vid besiktningsskyldig-

hetens fullgörande torde icke i längden kunna undgå att inverka menligt på besiktningsmyndighetens auktoritet.

Att svårigheter kunde bliva förenade med stadsfiskals besiktnings skyldighet i nu ifrågavarande hänseende har för övrigt redan uppmärksammats av statsmakterna. I fråga om utskänkningslokaler för rusdrycker må besiktning verkställas i stället för av stadsfiskal av den, som länsstyrelsen därtill förordnat. Denna modifikation i reglerna infördes vid antagandet av 1937 års rusdrycksförsäljningsförordning och motiverades med, att stadsfiskalerna kunde bliva av tjänstegöromål förhindrade att utföra besiktningarna. Att överståthållarämbetet icke redan förordnat andra personer än stadsfiskaler att besiktiga sprit- och vinrestauranterna, beror på, att ämbetet icke ansett lämpligt att uppdelade de olika grupperna av utskänkningslokaler på olika besiktningsmyndigheter. Överståthållarämbetet har icke tagit slutlig ställning till frågan, vilka personer, som i stadsfiskalernas ställe böra utses att jämte övriga förrättningsmän verkställa besiktningarna. Ordnings- och övervaknings-synpunkter torde dock bliva tillräckligt beaktade därest kommissarierna i distrikten beredes tillfälle närvara vid besiktningarna och därvid framföra sina erinringar och önskemål. Därutöver synes det ämbetet vara av intresse att tillföra besiktningsmyndigheten den särskilda sakkunskap rörande inre arkitektur och inredning, som skulle erfordras för att icke blott förbättra utskänkningslokalernas hygieniska standard utan även för allmänheten skapa en trivsammare miljö.

Över den av överståthållarämbetet gjorda framställningen ha, efter remiss, yttranden avgivits av *socialstyrelsen*, *länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus* samt *Örebro län* ävensom av *föreningen Sveriges stadsfiskaler*. Länsstyrelsen i Östergötlands län har vid sitt yttrande i ärendet fogat yttranden från *stadsfiskalerna i Linköping och Norrköping*, och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har bifogat yttranden från *polis-kammaren och stadsfiskalerna i Göteborg* samt *magistraten och stadsfiskalen i Uddevalla*. Vid yttrandet från länsstyrelsen i Örebro län ha fogats yttranden från *landsfogden i länet* samt från *stadsfiskalen i Örebro*.

Socialstyrelsen har anfört, att de av överståthållarämbetet anförda skälen till författningsändringar syntes övertygande. Styrelsen hade icke funnit, att några risker i ordnings-, nykterhets- eller annat avseende kunde befaras följa av en sådan besiktningsordning, som föreslagits av överståthållarämbetet. Styrelsen tillstyrkte därför överståthållarämbetets hemställan.

Stadsfiskalen i Linköping har ansett, att någon ändring icke syntes påkallad i sådana fall där stadsfiskal tillika vore poischef. Däremot har *stadsfiskalen i Norrköping* ävensom *länsstyrelsen i Östergötlands län* lämnat förslaget utan erinran.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anfört.

Enligt länsstyrelsens mening föreligger icke något förhållande, som rimligen kan motivera bibehållandet av olika regler i fråga om besiktningsförrättare, å ena sidan, vid besiktning av sprit- och vinrestauranter och, å andra sidan, vid besiktning av lokaler för utskänkning av pilsnerdricka samt alkoholfria och därmed jämförliga drycker. Det kan — såsom överståthållarämbetet åberopat — vara lämpligt, att länsstyrelsen får möjlighet att i stad förordna annan än stadsfiskal till besiktningsman, även då fråga är om andra

utskänkningslokaler än sprit- och vinrestauranter. Med hänsyn härtill får länsstyrelsen tillstyrka sådan ändring i förordningarna angående försäljning av pilsnerdricka samt vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker som överståthållarämbetet föreslagit.

Stadsfiskalen i Uddevalla har anfört, att den ifrågavarande besiktningsskyldigheten hitintills icke varit särskilt betungande för stadsfiskalen i Uddevalla. Med hänsyn till det ständigt ökande arbetet för stadsfiskalen vore dock icke något att erinra mot att besiktningsskyldigheten överflyttades på annan under förutsättning likväl att stadsfiskalen bereddes kompensation för därigenom förlorade inkomster.

Poliskammaren och stadsfiskalerna i Göteborg ävensom *magistraten i Uddevalla* ha förklarat sig tillstyrka vad överståthållarämbetet föreslagit.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har framhållit, att den av stadsfiskalen i Uddevalla anförda synpunkten om kompensation för förlorade inkomster syntes mindre betydelsefull, särskilt med hänsyn till att förslagets genomförande givetvis icke skulle betaga länsstyrelsen rätten att till besiktningssman förordna en för ändamålet lämplig stadsfiskal. Det vore uppdragets bundenhet vid stadsfiskalstjänsten, som vore betänkelig. Även om frågan i mindre städer, där stadsfiskalen vid sidan av åklagarverksamheten hade omfattande polisfunktioner, icke vore alltför betydelsefull, talade såväl principiella skäl som de för större städers vidkommande uppenbara olägenheterna av nuvarande bestämmelsers bibehållande för överståthållarämbetets förslag. Länsstyrelsen finge alltså tillstyrka detta. Huruvida ordnings- och övervakningssynpunkter eller intresset av lokalernas lämpliga inredning och goda hygieniska standard eller eventuellt andra synpunkter borde överväga vid valet av besiktningssman syntes böra bero av förhållandena i det särskilda fallet. Den utseende myndigheten borde därför i sådant hänseende äga fria händer.

Vidare har *stadsfiskalen i Örebro* anfört, att något behov av ändring i nu gällande ordning icke syntes föreligga såvitt anginge Örebro stad.

Landsfogden i Örebro län har anfört.

Inom detta län är antalet sådana försäljningsställen, som åsyftas i överståthållarämbetets framställning, så begränsat, att de stadsfiskalerna åvilande besiktningarna icke kunna anses betungande. Förhållandena härstädes kunna således icke åberopas såsom skäl för att de begärda författningsändringarna böra komma till stånd. Å andra sidan finnes enligt min mening ingen anledning att motsätta sig dessa ändringar. De synas för Stockholms stads vidkommande vara väl motiverade och förhållandena kunna vara likartade för andra städer. Den ökade arbetsbelastning, som processreformen väntas medföra, kan utgöra ytterligare ett skäl för att bereda möjlighet för stadsfiskalerna att erhålla befrielse från arbetsuppgifter, som icke sammanhänga med åklagarverksamheten.

Länsstyrelsen i Örebro län har funnit sig kunna helt instämma i vad landsfogden i ärendet anfört.

Föreningen Sveriges stadsfiskaler har framhållit, att föreningen i princip funne det riktigt att ifrågavarande besiktningar utfördes av stadsfiskalen (po-

lischefen), som beträffande utskänkningsförhållandena i samhället måste anses besitta särskild auktoritet. Särskilt i de talrika fall, då bristerna vore av sådan art att förrättningsmannen kunde uttala endast önskemål, vore det anledning befara att dessa önskemål, vilkas efterkommande i regel medförde ekonomisk uppoffring för innehavaren, icke skulle respekteras på samma sätt om de framfördes av underordnad polisman eller annan tjänsteman, t. ex. å byggnadskontor, vars tjänsteställning icke gäve erforderlig auktoritet. Svårigheten för stadsfiskalen i en större eller medelstor stad och undantagsvis också i en mindre stad att medhinna inspektionerna vore dock uppenbarligen mycket stor. Föreningen ville därför tillstyrka bifall till förslaget.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen ankommer det i stad, där stadsfiskal finnes, på denne att verkställa besiktning av sådana utskänkningsställen, som avses i 1919 års förordning angående försäljning av pilsnerdricka och 1925 års förordning angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker. Däremot gäller enligt 1937 års förordning angående försäljning av rusdrycker, att besiktning av sådana ställen, varest utskänkning av spritdrycker eller vin må äga rum, skall i stad hållas av stadsfiskal eller den länsstyrelsen därtill förordnar. Den av överståthållarämbetet i ärendet gjorda framställningen går ut på att vederbörande länsstyrelse skall bemyndigas att förordna annan person att i stadsfiskalens ställe hålla jämväl sådana besiktningar, som avses i 1919 och 1925 års författningar.

I de städer, där stadsfiskalen vid sidan av åklagarverksamheten jämväl fullgör uppgiften att vara polischef, torde det vara lämpligt att de ifrågasvarande besiktningarna alltjämt verkställas av stadsfiskalen. Beträffande städer, där stadsfiskalen i övrigt fullgör endast sådana uppgifter som sammanhånga med åklagarverksamheten, torde det däremot redan av principiella skäl vara önskvärt att stadsfiskalen må kunna befrias från skyldigheten att besiktiga utskänkningslokaler. Därtill kommer att, såsom av utredningen i ärendet framgår, svårigheter föreligga för stadsfiskalerna i vissa städer att medhinna besiktningarna. På grund härav förordar jag, i huvudsaklig överensstämmelse med överståthållarämbetets förslag, sådana författningsändringar att besiktningar av utskänkningsställen för pilsnerdricka samt alkoholfria och därmed jämförliga drycker förklaras skola i stad, där stadsfiskal finnes, ankomma på denne eller den länsstyrelsen därtill förordnar.

Den sålunda förordade ändringen i fråga om besiktningsskyldighetens fullgörande torde lagtekniskt böra föranleda ändringar i 19 § 1 mom. och 9 § 1 mom. i 1919 resp. 1925 års författningar.

Härutöver vill jag anmäla, att behov av ytterligare ändringar i nu ifrågasvarande paragrafer föranledes av det förslag till omorganisation av överståthållarämbetet, som anmälts i statsrådet tidigare denna dag. Enligt detta omorganisationsförslag skall poliskammaren i Stockholm utbrytas ur överståthållarämbetet och ställas under kommunal förvaltning i likhet med vad som gäller i övriga städer, där poliskammare finnes. I olika författningar,

däri överståthållarämbetet tillagts uppgifter som efter genomförande av den ifrågasatta omorganisationen förutsättas skola ankomma på poliskammaren, erfordras härvid ändring i syfte att överflytta uppgifterna i fråga å poliskammaren.

Såsom inledningsvis omnämnts skall vid besiktning av utskänkningsställen för pilsnerdricka samt alkoholfria och därmed jämförliga drycker besiktningssmannen biträdas av två personer, av vilka den ena utses av nykterhetsnämnden och den andra i Stockholm av överståthållarämbetet och i annan stad av magistraten. Vid den föreslagna omorganisationen av överståthållarämbetet har ämbetets uppgift att utse besiktningssman ansetts böra överföras till poliskammaren, som i väsentliga delar avses skola övertaga de funktioner vilka i andra städer utövas av magistraten. Då såväl enligt förordningen angående försäljning av pilsnerdricka som enligt förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker gäller, att vad som enligt förordningarna tillhör magistrats handläggning skall tillkomma poliskammare i stad, där sådan finnes, synes den i nu ifrågavarande avseende erforderliga ändringen i dessa paragrafer kunna ske på det sätt att i bestämmelserna om utseende av besiktningssmän den för Stockholm meddelade särbestämmelsen får utgå. Jag torde i detta sammanhang få erinra om att vissa andra ändringar i 1919 och 1925 års författningar anmälts i samband med att förslag framlagts till övriga av omorganisationsförslaget föranledda författningsändringar.

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1) *förordning om ändrad lydelse av 19 § 1 mom. förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka; samt*

2) *förordning om ändrad lydelse av 9 § 1 mom. förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker.*

Föredraganden hemställer, att nämnda båda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Karl-Ingmar Edstrand.

477091. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1947.
